

Sygn. akt: I C 57/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.**

przeciwko **M. G., L. G., J. G. i K. R.**

o zapłatę, ewentualnie o zmianę wysokości świadczenia i zapłatę

I. zasądza od pozwanych M. G., L. G., J. G. i K. R. na rzecz powoda kwotę 515.999 zł 99 gr (pięćset piętnaście tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych dziewięćdziesiąt dziewięć groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lutego 2022 r. do dnia zapłaty z tym zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia przez jednego z nich zwalnia pozostałych, z ograniczeniem wskazanej odpowiedzialności pozwanej K. R. do kwoty 171.999 zł 99 gr (sto siedemdziesiąt jeden tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt dziewięć złotych dziewięćdziesiąt dziewięć groszy) z odsetkami ustawowymi od dnia 3 lutego 2022 r. do dnia zapłaty,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

III. zasądza od pozwanych na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 16.034 zł 29 gr (szesnaście tysięcy trzydzieści cztery złote dwadzieścia dziewięć groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 57/22

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 30.12.2021 przeciwko L. G., M. G., J. G., K. R. powód Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., wniósł o:

- zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwoty 515.999,99 zł tytułem zwrotu kapitału oddanego pozwanemu do dyspozycji na mocy umowy kredytu hipotecznego nr (...) (...) z dnia 04.07.2008 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty,

- zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwoty 285.325,03 zł tytułem należnego powodowi wynagrodzenia związanego z korzyścią majątkową uzyskaną przez pozwanego w związku z korzystaniem z kapitału udostępnionego przez bank na podstawie umowy kredytu hipotecznego nr (...) (...) z dnia 04.07.2008 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty.

Ponadto, powód wniósł o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego powiększonego o kwotę 34 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Powód wniósł również o zawieszenie niniejszego postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy toczącej się między tymi samymi stronami przed Sądem Okręgowym w W. pod sygn. akt (...).

W uzasadnieniu powód wskazał, że zawarł z L. G., A. G., M. G. i J. G. umowę kredytu hipotecznego nr (...) (...) z dnia 04.07.2008 r. Kredyt ten był indeksowany do (...) i przeznaczony na budowę domu metodą gospodarczą. Kredyt został udostępniony pozwanym. W dniu 14.05.2015 r. zmarł A. G., a jego następcami prawnymi zostali J. G., M. G. i K. R.. Pozwani wystąpili z powództwem, które opierali na twierdzeniach, że umowa zawiera w swej konstrukcji niedozwolone postanowienia umowne, a w konsekwencji jest nieważna. Roszczenie powoda ma charakter roszczenia restytucyjnego, związanego z koniecznością zwrotu przez strony wzajemnych świadczeń. Wskazał, że jego roszczenie nie jest przedawnione. Obowiązek zwrotu przez kredytobiorcę kwoty udostępnionego kapitału znajduje uzasadnienie w przepisach art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. Ponadto, powód wskazał, że pozwani bezpłatnie korzystali z otrzymanych środków. Pozwani zostali w ten sposób bezpodstawnie wzbogaceni kosztem banku, którego zubożenie wyraża się w utracie wartości udostępnionego kapitału i braku zapłaty za świadczoną przez wiele lat w sposób ciągły obsługę kredytu. Powód wskazał, że obiektywnym miernikiem odzwierciedlającym obiektywny koszt (usługę) korzystania ze środków pieniężnych udostępnionych w PLN jest wskaźnik WIBOR 3M, powiększony o średnia marżę rynkową.

(pozew k. 4-15)

W odpowiedzi na pozew pozwani L. G., M. G., J. G., K. R. przed wdaniem się w spór co do istot sprawy wnieśli o zawieszenie postępowania do czasu wydania przez (...) orzeczenia w sprawie (...) i w sprawie (...) (sygn. akt Sądu Okręgowego w W.) oraz do czasu wydania przez Sąd Najwyższy uchwały w sprawie o sygn. akt (...).

Pozwani podnieśli zarzut nadużycia prawa przez powoda oraz zarzut przedawnienia. Wskazali, że roszczenie dochodzone przez powoda należy uznać za oczywiście bezzasadne. Z ostrożności podnieśli również ewentualny zarzut potrącenia przysługującej pozwanym wobec powoda wierzytelności w kwocie 437.620,64 zł z tytułu części pobranych od nich nienależnie świadczeń na podstawie nieważnej umowy kredytu, z kwestionowaną przez pozwanych wierzytelnością powoda w kwocie 515.999,99 zł z tytułu zwrotu wypłaconego kapitału.

Ponadto, pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazali, że pozew obejmuje roszczenia wywodzone z przez bank z faktu bezwzględnej nieważności umowy. Nieważność umowy została potwierdzona prawomocnym wyrokiem Sądu. W ocenie pozwanych, roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie przez konsumenta z udostępnionych mu w wykonaniu nieważnej umowy środków byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Wskazali, że próba złagodzenia sankcji w związku z stosowaniem klauzul niedozwolonych i przerzucenia konsekwencji nieważności umowy na konsumenta jest sprzeczna z celami (...).

(odpowiedź na pozew k. 98-109)

Pismem z dnia 10.10.2023 r. powód dokonał rozszerzenia żądania pozwu w ten sposób, że na wypadek nieuwzględnienia roszczenia wskazanego w pkt 2 petitum pozwu, na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. wniósł ewentualnie o:

- zmianę wysokości świadczenia nienależnego, którego zwrot przysługuje powodowi od pozwanych w związku z oddaniem do dyspozycji kapitału na mocy umowy kredytu, poprzez dokonanie sądowej waloryzacji należnej powodowi w ten sposób, że oprócz roszczenia o zwrot kapitału powodowi przysługuje dodatkowe świadczenie w postaci kwoty 351.822,36 zł wynikającej z istotnej siły nabywczej pieniądza,

- zasądzenie solidarnie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 351.822,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia niniejszego pisma do dnia zapłaty, stanowiącej dodatkową kwotę, o którą należy zwaloryzować roszczenie o zwrot kapitału oddanego pozwanemu do dyspozycji na mocy umowy kredytu.

(pismo powoda – k. 214-217)

Powodowie, w odpowiedzi na rozszerzenie powództwa, wniesli o zawieszenie postępowania do czasu wydania orzeczenia przez (...) w sprawie pytania prejudycjalnego Sądu Okręgowego w W. sygn. akt (...) oraz oddalenie powództwa w całości.

(pismo pozwanych – k. 239-241)

Na rozprawie w dniu 21.11.2023 r. powód cofnął wniosek o zawieszenie postępowania. Sąd na tej samej rozprawie oddalił wniosek pozwanych o zawieszenie postępowania.

(protokół rozprawy z dnia 21.11.2023 r. – k. 246-247)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 04.07.2008 r. L. G., A. G., M. G., J. G. zawarli z powodem Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. umowę kredytu hipotecznego nr (...) (...). Kredyt przeznaczony był na budowę domu metodą gospodarczą (§ 2 ust. 3 umowy). Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy Bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 516.000 zł. W § 2 ust. 2 wskazano, że kredyt jest indeksowany kursem (...), po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązujących w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Spłata kredytu miała być dokonywana w 360 ratach miesięcznych, w tym liczba miesięcy karencji 5 (§ 2 ust. 6 umowy).

Wypłata kredytu nastąpić miała w transzach na rachunek bankowy kredytobiorcy (§ 3 ust. 1 i 2 umowy).

Prowizja za udzielenie kredytu została określona na kwotę 4.128 zł (§ 4 ust. 1 umowy).

Oprocentowanie kredytu było zmienne i wynosiło 3,7400 % w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej LIBOR 3M (...) obowiązującej w dniu sporządzenia umowy oraz marży w wysokości 0,9500 p.p., stałej w całym okresie kredytowania (§ 6 ust. 1 i 3 umowy).

Stosownie do § 7 ust. 1 umowy kredytu kredytobiorcy zobowiązali się do spłaty kwoty kredytu w (...), ustalonej zgodnie z § 2 w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży (...) obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku.

Spłata rat miała następować przez bezpośrednie potrącanie przez Bank należnych mu kwot z rachunku kredytobiorcy w Banku (...) (§ 7 ust 3 umowy).

(dowód: wniosek kredytowy nr (...) – k. 26-27, umowa kredytu – k. 29-30)

Na wniosek kredytobiorców kredyt został wypłacony w transzach w łącznej kwocie 515.999,99 zł.

(dowód: zaświadczenie – k. 46, dyspozycja wypłaty kredytu – k. 32-37, zestawienie transakcji – k. 39-44v)

Kredytobiorca A. G. zmarł w dniu 14.05.2015 r. Po spadkodawcy na podstawie ustawy dziedziczą J. G., M. G. i K. G. w udziale wynoszącym 1/3 części. W dniu 30 lipca 2015 r. spadkobiercy dokonali umownego działu spadku.

(dowód: akt poświadczenia dziedziczenia – k. 88-89 w aktach sprawy (...) stanowiących załączników do niniejszej sprawy, umowa o dział spadku – k. 90-92 w aktach sprawy(...) stanowiących załączników do niniejszej sprawy).

Pozwani w okresie od 28.07.2008 r. do 30.01.2022 r. uiszcili na rzecz powoda łącznie kwotę 471.233,88 zł.

(dowód: oświadczenie powoda – k. 254, zaświadczenie o poniesionych kosztach od kredytu hipotecznego – k. 255-257, zestawienie transakcji – k. 39-44v)

Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z dnia 30.04.2021 r. w sprawie o sygn. akt (...) ustalił, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) (...) zawarta w dniu 04.07.2008 r. jest nieważna w całości (pkt I wyroku), zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił (pkt II wyroku). Sąd Apelacyjny w W. zmienił wyrok w punkcie II częściowo w ten sposób, że zasądził na rzecz L. G. i M. G. kwoty po 109.405,16 zł, przy czym spełnienie świadczenia przez Bank (...) nastąpi po zaoferowaniu przez (...) Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W. kwot po 258.000 zł. Bank (...) wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 12.04.2023 r. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Pozwani zostali pouczeni przez Sąd Okręgowy w W. i Sąd Apelacyjny w W. o konsekwencjach uwzględnienia powództwa o unieważnienie umowy kredytu.

(dowód: pozew w sprawie (...) – k. 48-51, odpowiedź na pozew w sprawie (...) k. 53-67, wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 30.04.2021 r. wraz z uzasadnieniem – k. 69, k. 137-161v oraz k. 820-845 w aktach sprawy (...) stanowiących załączników do niniejszej sprawy, wyrok Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 31.01.2022 r. wraz z uzasadnieniem – k. 162-180 oraz k. 1055, 1069-1087 w aktach sprawy (...) stanowiących załączników do niniejszej sprawy, postanowienie SN z dnia 12.04.2023 r. w sprawie o sygn. akt (...) w aktach sprawy (...) stanowiących załączników do niniejszej sprawy, przesłuchanie stron – k. 246v, okoliczność bezsporna)

Powód pismem z dnia 29.11.2021 r. wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 515.999,99 zł tytułem zwrotu udostępnionego kapitału kredytu oraz kwoty 285.325,03 zł stanowiącej równowartość korzyści majątkowej uzyskanej w związku z korzystaniem z kapitału udostępnionego przez bank.

(dowód: wezwania do spełnienia świadczenia z dnia 29.11.2021 r. - k. 71-74)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zostało uwzględnione w zakresie roszczenia powoda o zapłatę kwoty 515.999,99 zł z tytułu zwrotu udostępnionego kapitału. Roszczenie powoda o zapłatę kwoty 285.325,03 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej zostało oddalone w całości. Roszczenie ewentualne dotyczące zmiany wysokości świadczenia na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. i zapłatę z tego tytułu również podlegało oddaleniu w całości. Z uwagi na fakt, że umowa kredytu łącząca strony jest nieważna, pozwani zobowiązani byli zwrotu powodowi tego co świadczył na ich rzecz. Brak jest jednak podstaw do zasądzenia wynagrodzenia za korzystanie z udostępnionego kapitału oraz do zmiany wysokości świadczenia.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty i zeznania pozwanych nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności. W niniejszej sprawie okoliczności faktyczne nie były sporne, a jedynie występował spór co do prawa – czy powodowi przysługuje jakiegokolwiek świadczenie w związku z nieważnością umową.

W pierwszym rzędzie powód domagał się zasądzenia kwoty 515.999,99 zł tytułem zwrotu świadczenia w postaci kapitału wypłaconego stronie pozwanej (jako świadczenia nienależnego). Ponadto, żądał zapłaty od pozwanych kwoty 165.905,78 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia strony pozwanej kosztem banku odpowiadającego wartości świadczenia Banku polegającego na udostępnieniu stronie pozwanej kapitału wypłaconego w ramach nieważnej umowy kredytu. Tytułem żądania ewentualnego powód wniósł o zmianę wysokości świadczenia w ten sposób, że kwota należności banku od strony pozwanej z tytułu rozliczenia nieważności umowy kredytu powinna być poddana waloryzacji sądowej i zapłatę z tego tytułu kwoty 351.822,36 zł. Powód żądanie opierał na tym, iż w wyniku postępowania sądowego toczącego się przed Sądem Okręgowym w W. ((...)), a następnie przed Sądem Apelacyjnym w B. ((...)) ustalona została nieważność umowy kredytu łączącej strony. Sąd orzekający w niniejszej sprawie na podstawie

art. 365 i 366 k.p.c. jest związany prawomocnym wyrokiem wydanym przez Sąd Okręgowy w W. (...) i Sąd Apelacyjny w B. (...) w zakresie ustalenia nieważności umowy kredytu.

Strona pozwana w toku postępowania wskazywała, po pierwsze, że żądanie powoda jest niezasadne, stanowi nadużycie prawa podmiotowego, jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego oraz sprzeczne z obowiązującymi przepisami prawa. Pozwani wskazali, że nawet jeżeli Sąd nie podzieliłby ich stanowiska, to roszczenie powoda uległo przedawnieniu.

Z tego względu konieczne stało się rozstrzygnięcie czy powodowi przysługuje roszczenie o zwrot kwoty stanowiącej udostępniony kapitał oraz zapłatę wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z kapitału przez pozwanych, względnie zmianę wysokości świadczenia i zapłatę z tego tytułu.

W zakresie zarzutu pozwanych dotyczącego nadużycia prawa podmiotowego przez powoda w rozumieniu art. 5 k.c. wskazać należy, że przepis art. 5 k.c. stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonanie prawa i nie korzysta z ochrony. Sąd w wytoczonym przez powoda powództwie nie dostrzega sprzeczności ani ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa ani z zasadami współzycia społecznego. W toku postępowania ocenie podlega to czy powodowi należy się określone świadczenie w związku nieważnością umowy kredytu. Powyższe nie spełnia przesłanek wskazanych w art. 5 k.c.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie(...), w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanych na rzecz powoda kwotę 515.999,99 zł, z tym zastrzeżeniem, że spełnienie świadczenia przez jednego z nich zwalania pozostałych, z ograniczeniem wskazanej odpowiedzialności pozwanej K. R. do kwoty 171.999,99 zł o czym orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku.

Kwota ta stanowi sumę świadczeń wypłaconych przez powoda kredytobiorcom tytułem udzielonego kredytu. Powyższa kwota wynikała, z zaświadczenia wystawionego przez bank oraz dokumentów potwierdzających uruchomienie i wypłatę poszczególnych transz kredytu przez powoda. Z tego względu Sąd oparł na nich swoje ustalenia, co do wysokości należnego powodowi świadczenia. Pozwani nie kwestionowali wysokości otrzymanej od powoda kwoty z tytułu udzielonego kredytu.

Pozwana K. R. jest następcą prawnym kredytobiorcy A. G. i z tego względu była stroną niniejszego postępowania. Zgodnie z notarialnym aktem poświadczenia dziedziczenia jej udział spadkowy wynosi 1/3 części. Ponieważ strony dokonały już działu spadku, jej odpowiedzialność wobec powoda za spłatę długu spadkowego jest ograniczona z mocy art. 1034 § 2 k.c. do wysokości jej udziału spadkowego. Powyższe oznacza, że pozwana odpowiada do 1/3 dochodzonej przez powoda kwoty tj. 171.999,99 zł (515.999 zł:3) i z tego względu Sąd na podstawie art. 319 k.p.c. zastrzegł w wyroku ograniczenie jej odpowiedzialności do wskazanej kwoty.

Wbrew twierdzeniom pozwanych nie podlega uwzględnieniu zarzut przedawnienia przez nich zgłoszony. Pozwani wskazywał, że w niniejszej sprawie powinien znaleźć zastosowanie przepis art. 118 k.c. zgodnie, z którym roszczenie powoda ulec powinno przedawnieniu w terminie 3 lat od dnia wypłaty przez powoda kwoty kredytu, ewentualnie od dnia wniesienia przez Bank odpowiedzi na pozew w sprawie toczącej się z powództwa kredytobiorców. W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie niezasadne jest rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia od dnia wytoczenia powództwa, którego podstawą faktyczną jest bezskuteczność postanowień umownych lub nieważności umowy, a tym bardziej od dnia wypłaty kwoty kredytu. Ze względu na rozbieżną linię orzecniczą Sądów powszechnych, strony

postępowania dopiero z dniem zapadnięcia wyroku mogą mieć pełną wiedzę co do tego czy i w jakim zakresie wiąże ich umowa. W związku z tym dopiero rozstrzygnięcie sporu rozpoczyna bieg przedawnienia roszczenia banku co do zwrotu wypłaconego kapitału. Prawomocny wyrok w sprawie z powództwa pozwanych przeciwko powodowi został wydany przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w dniu 31.01.2022 r., natomiast powództwo w niniejszej sprawie zostało wytoczone w dniu 30.12.2021 r. w więc zachowaniem trzyletniego terminu przedawnienia. Z tego względu zarzut przedawnienia okazał się bezzasadny.

Powód żądał zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 515.999,99 zł od dnia wytoczenia powództwa tj. 30.12.2021 r. do dnia zapłaty i to żądanie zostało uwzględnione jedynie w części – co do zasądzenia odsetek za opóźnienie jednakże od innej daty początkowej. Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Doręczony w dniu 02.02.2022 r. ostatniemu z pozwanych odpis pozwu należy traktować jako wezwanie pozwanych do spełnienia świadczenia. W związku z tym pozwani pozostają w opóźnieniu od dnia 03.02.2022 r. Wskazać należy, że roszczenie banku o zwrot kwoty stanowiącej kwotę wypłaconego kredytu było roszczeniem, którego pozwani powinni się spodziewać i liczyć z obowiązkiem zwrotu w świetle wydanego przez Sąd Okręgowy w W., a następnie Sąd Apelacyjny w W. wyroku. Pozwany M. G. przyznał, że zostali oni pouczeni o konsekwencjach wiążących się z ustaleniem nieważności umowy „Byliśmy pouczeni o skutkach prawnych ustalenia nieważności umowy, wydaje mi się, że zarówno przed sądem okręgowym, jak i apelacyjnym.” (protokół rozprawy – k. 246v).

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od kwoty 515.999,99 zł od dnia 03.02.2022 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł **w punkcie I sentencji wyroku**, zaś w pozostałym zakresie żądanie o zasądzenie odsetek oddalił jako bezzasadne, o czym orzekł **w punkcie II sentencji wyroku**.

Natomiast Sąd nie uwzględnił zarzutu potrącenia kwoty 437.620,64 zł zgłoszonego przez pozwanego. Pozwani zgłosili jedynie w odpowiedzi na pozew zarzut potrącenia. Jednakże ani przed złożeniem odpowiedzi na pozew jak również w trakcie postępowania pozwani nie złożyli powodowi materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 marca 2013 r. (...) wskazał „Skoro oświadczenie o potrąceniu może wywrzeć skutek dopiero z chwilą dojścia do adresata (art. 61 KC), to zawarte w odpowiedzi na pozew oświadczenie o potrąceniu doręczone jedynie nieumocowanemu do jego przyjęcia pełnomocnikowi powoda nie może być ocenione jako skuteczne, a przeciwnie stanowisko narusza art. 91 KPC, 96 KC, 61 KC i 499 KC”.

Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. sąd wydaje wyrok biorąc pod uwagę stan istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Jak to wynikało z oświadczenia pełnomocnika pozwanych w toku niniejszej sprawy poza zarzutem potrącenia zawartym na stronie 6 odpowiedzi na pozew nie formułowano w inny sposób tego zarzutu (16 minuta nagrania rozprawy z dnia 14 grudnia 2023 r.). Wobec powyższego zarzut potrącenia zgłoszony przez pozwanego nie został uznany za zasadny.

W niniejszej sprawie powód dochodził od pozwanych kwoty 285.325,03 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem należnego powodowi wynagrodzenia związanego z korzyścią majątkową uzyskaną przez pozwanych w związku z korzystaniem z kapitału udostępnionego przez bank. W ocenie Sądu w przedmiotowym przypadku powodowi nie przysługuje roszczenie z wymienionego wyżej tytułu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że pozwani korzystali z pieniędzy udostępnionych przez bank, w przekonaniu, że mają do tego prawo na podstawie zawartej przez strony umowy. Jednym z istotnych elementów zawartej przez strony umowy kredytu było właśnie udostępnienie kredytobiorcom określonej kwoty środków finansowych i ich wykorzystanie zgodnie z wskazanym w umowie celem. Nie ulega więc wątpliwości fakt, że pozwani mogli, a wręcz powinni pozostawać w uzasadnionym przekonaniu, że są uprawnieni do korzystania z wypłaconych im środków. Powyższe, oznacza że pozwani byli posiadaczami w dobrej wierze. Zgodnie z art. 224 § 1 k.c. „Samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność pożytków naturalnych, które zostały od rzeczy odłączone w czasie jego posiadania, oraz zachowuje pobrane pożytki cywilne, jeżeli stały się w tym czasie

wymagalne.” W toku niniejszego postępowania powód nie obalił domniemania prawnego wskazanego w art. 7 k.c. stanowiącego, że „Jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary.” W takiej sytuacji, wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w dobrej wierze przysługuje właścicielowi dopiero od dnia wytoczenia powództwa o zwrot zgodnie z przepisem z art. 224 § 2 k.c. „Jednakże od chwili, w której samoistny posiadacz w dobrej wierze dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że pogorszenie lub utrata nastąpiła bez jego winy. Obowiązany jest zwrócić pobrane **od powyższej** chwili pożytki, których nie zużył, jak również uiścić wartość tych, które zużył.” Zgodnie z aktualnymi poglądami doktryny i orzecznictwa pieniądź jest rzeczą szczególnego rodzaju i mają do niego zastosowanie właśnie te przepisy. Podsumowując, pozwani do czasu wytoczenia niniejszego powództwa byli posiadaczami w dobrej wierze, a więc nie są zobowiązani do wynagrodzenia za korzystanie z udostępnionych pieniędzy. Jedynie, na gruncie wskazanych przepisów posiadacz w złej wierze był zobowiązany do świadczenia w tym zakresie na rzecz właściciela. Powód w niniejszej sprawie dochodził wyłącznie wynagrodzenia za korzystanie z kapitału za okres sprzed wytoczenia powództwa, a więc do kwestii czy i w jakiej wysokości przysługuje powodowi roszczenie za okres objęty pozwem nie znajdzie zastosowania przepis art. 224 § 2 k.c.

Następnie podkreślić należy, że w ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda świadczenia w postaci wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału byłoby sprzeczne z Dyrektywą(...) Dyrektywa ta ma przede wszystkim na celu zapewnienie ochrony konsumentów poprzez sankcjonowanie niepożądanych działań przedsiębiorców względem słabszego podmiotu obrotu gospodarczego jakim właśnie jest konsument. Zasadą jest, że to przedsiębiorca stosujący nieuczciwe czy niedozwolone postanowienia umowne ponosi konsekwencje takich decyzji, a powinny one być na tyle dotkliwe, aby w przyszłości nie podejmował tego rodzaju działań. Spór w niniejszej sprawie dotyczący wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału powstał z uwagi na fakt, że powód stosował postanowienia abuzywne w umowie kredytowej łączącej go z pozwanymi. Wobec uznania, że umowa jest nieważna, powodowi przysługuje wyłącznie roszczenie o zwrot wypłaconej kwoty kredytu jako świadczenia nienależnego na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. – bez zysku w postaci umownego świadczenia odsetkowego. Przyznanie zaś wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału nie byłoby niczym innym jak obejściem ustawy i przyznaniem powodowi „należnych na podstawie nieważnej umowy odsetek” tylko nazwanym wynagrodzeniem za bezumowne korzystanie z kapitału. W takiej sytuacji Dyrektywa (...) nie odniosłaby zamierzonego skutku, bowiem ryzyko utraty być może niewielkiej części zysku (różnicy pomiędzy odsetkami wynikającymi z umowy, a wysokością wynagrodzenia za bezumowne korzystanie) byłoby nieznaczne w porównaniu z utratą całkowitego zysku. W takiej sytuacji przepisy dotyczące konsumentów nie spełniałyby swojej roli tj. nie chroniłyby ich przed nieuczciwymi działaniami przedsiębiorców.

Jednocześnie wskazać należy, że kwestia praw i obowiązków stron o różnej pozycji w obrocie gospodarczym – konsumenta i przedsiębiorcy – była rozpatrywana na gruncie Dyrektywy (...). W sytuacji gdy konsument nabył samochód, który później okazałby się wadliwy (w terminie ustawowym obowiązywania rękojmi za wady, wada istotna), nabywca uprawniony byłby do odstąpienia od umowy. W takiej sytuacji strony powinny zwrócić sobie to co wyłącznie wzajemnie świadczyły czyli pojazd i cenę nabycia. Zbytek pojazdu na podstawie żadnego przepisu nie jest uprawniony do dochodzenia roszczenia za korzystanie z tego pojazdu, a jedynie nabywca mógłby dochodzić naprawienia poniesionej szkody w związku z nabyciem wadliwego pojazdu.

W dalszej kolejności w ocenie Sąd wskazany przez powoda w niniejszej sprawie przepis art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. również nie znajduje zastosowania. Powyższa regulacja prawna odnosi się wyłącznie do świadczenia nienależnego, a z pewnością wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału takim świadczeniem nazwać nie można. Jak już zostało to wskazane wyżej po stronie powoda jedynym świadczeniem nienależnym jest wypłacona kwota kredytu na podstawie nieważnej umowy. Wynagrodzenie za korzystanie z kapitału jest wyłącznie skutkiem zwrotu świadczenia nienależnego, lecz samo w sobie nim nie jest. Nie można więc stosować przepisów odnoszących się do świadczenia nienależnego do roszczenia, które nie stanowi świadczenia nienależnego.

Na gruncie przepisów prawa cywilnego należałoby jeszcze rozważyć kwestię odsetek jako świadczenia związanego z korzystaniem z cudzego kapitału. Do odsetek umownych lub ustawowych odnoszą się przepisy art. 359 k.c. i 481 k.c. Wypowiedział się w tym temacie Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 20.02.2020 r. sygn. akt (...) i stanowisko to podziela Sąd orzekający w niniejszej sprawie. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia wskazano „Uwzględnienie stanowiska powoda doprowadziłoby w istocie do sui generis „reaktywacji” nieważnej umowy kredytowej stron w zakresie oprocentowania, co pozostawałoby w sprzeczności z koniecznością zaniechania stosowania nieuczciwego warunku, który skutkował taką sankcją oraz zapobieżenia uzyskania przez kredytodawcę z tego tytułu korzyści. (...) Wreszcie nie sposób w tym zakresie pominąć stanowiska, że brak jest podstaw do tego, by kredytobiorca w ramach rozliczenia nieważnej umowy na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu „płacił za korzystanie z pieniędzy”. Roszczenie restytucyjne nie jest „czystym” zobowiązaniem pieniężnym i odsetki nie wchodzi tu w grę.”

Ponadto, w dniu 15 czerwca 2023 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ogłosił orzeczenie w sprawie (...), w którym rozstrzygnął pytanie prejudycjalne, czy w przypadku uznania, że umowa kredytu zawarta przez bank i konsumenta jest od początku nieważna z powodu zawarcia w niej nieuczciwych warunków umownych, strony oprócz zwrotu pieniędzy zapłaconych w wykonaniu tej umowy (bank - kapitału kredytu, konsument - rat, opłat, prowizji i składek ubezpieczeniowych) oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty, mogą domagać się także jakichkolwiek innych świadczeń, w tym należności (w szczególności wynagrodzenia, odszkodowania, zwrotu kosztów lub waloryzacji świadczenia). (...) uznał że prawo Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie, aby banki mogły żądać od kredytobiorców dodatkowych świadczeń, w tym wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

W świetle przedstawionej argumentacji Sąd pominął wniosek dowodowy o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości i rachunkowości, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia.

Wobec niespełniania przesłanek z art. 405 k.c. w zw. 410 k.c. oraz art. 224 k.c. Sąd oddalił roszczenie powoda w całości co do kwoty 285.325,03 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 30.12.2021 r. do dnia zapłaty, jako pozbawione podstaw prawnych i faktycznych, o czym orzekł jak w **punkcie II sentencji wyroku**.

Powód na wypadek oddalenia roszczenia głównego wniósł na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. o wniósł o zmianę wysokości świadczenia (ukształtowanie) w ten sposób, że oprócz roszczenia o zwrot kapitału powodowi przysługuje dodatkowe świadczenie w postaci kwoty 351.822,36 zł wynikającej z istotnej siły nabywczej pieniądza i zapłatę kwoty 351.822,36 zł.

W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie również to roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie w jakiegokolwiek części. Powód żądał, by waloryzacji dokonać na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. według wskaźników inflacji. Przede wszystkim wskazać należy, że przedstawiona powyżej argumentacja odnosząca się Dyrektywy (...) pozostaje również aktualna co do roszczenia ewentualnego. Ponadto, wskazać należy że zgodnie z art. 358¹ § 4 k.c. z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Bezsporne i oczywiste jest to, że powód jest przedsiębiorcą, a zgłoszone żądanie ewentualne bezsprzecznie pozostaje w związku z prowadzeniem przez powoda przedsiębiorstwa. Występuje również pogląd przeciwny dotyczący tego, że roszczenie banku jest świadczeniem nienależnym, a nie świadczeniem z obowiązującej umowy. Jednak w ocenie Sądu pogląd ten jest nieuzasadniony. Wadliwa umowa kredytu, zawierająca postanowienia abuzywne została zawarta w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa jak również wykonywanie nieważnego stosunku prawnego oraz wzajemne rozliczenie stron. Nie zostało wykazane aby na którymkolwiek etapie został zerwany związek wadliwej umowy z prowadzonym przez powoda przedsiębiorstwem.

W świetle przedstawionej argumentacji Sąd pominął wniosek dowodowy o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu ekonomii i finansów, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia.

Wobec powyższego Sąd na podstawie art. 358¹ § 4 k.c. oddalił roszczenie powoda o zmianę wysokości świadczenia oraz zapłatę kwoty 351.822,36 zł, jako pozbawione podstaw prawnych i faktycznych, o czym Sąd orzekł jak w **punkcie II sentencji wyroku**.

Z tego względu również nie było konieczne badanie zarzutu przedawnienia zgłoszonego przez pozwanych w tym zakresie.

Sąd nie uwzględnił wniosku o zawieszenie postępowania z uwagi na fakt, iż wniosek ten prowadził jedynie do wydłużenia postępowania. Dotychczasowe orzecznictwo sądów powszechnych oraz Trybunały Sprawiedliwości Unii Europejskiej pozwoliło na rozpoznanie niniejszej sprawy. Wbrew twierdzeniom pozwanych, nie występują tu tak istotne zagadnienia prawne, które nie podlegałyby już ocenie sądów krajów oraz zagranicznych.

Przechodząc do kosztów procesu Sąd Okręgowy dokonał ich stosunkowego rozdelenia wedle odpowiedzialności za wynik sprawy na podstawie art. 100 k.p.c.

Powód w niniejszej sprawie poniósł następujące koszty:

- opłata od pozwu – 40.067 zł
- wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika – 10.800 zł,
- opłata skarbową od pełnomocnictwa – 34 zł

łącznie: **50.901 zł.**

Pozwani ponieśli następujące koszty:

- wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika – 10.800 zł,
- opłata skarbową od pełnomocnictwa – 68 zł

łącznie: **10.868 zł.**

Wynagrodzenie pełnomocników obu stron ustalono na podstawie § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Powód domagał się kwoty łącznej 1.157.147,38 zł, a roszczenie zostało uwzględnione w zakresie kwoty 519.999,99 zł. Powód wygrał zatem proces w 44,93 %, pozwani zaś w 55,07 %.

Powodowi przysługuje względem pozwanych prawo żądania kwoty 22.869,81 zł,

Pozwanym przysługuje względem powoda prawo żądania kwoty 6.835,52 zł.

Mając na uwadze powyższe, Sąd dokonał potrącenia kwoty, którą powód winien zwrócić pozwanym tytułem kosztów postępowania tj. kwoty 6.835,52 zł z kwotą, którą pozwani winni zwrócić powodowi tytułem kosztów postępowania, tj. kwoty 22.683,37 zł.

W wyniku powyższego pozwanym pozostała do zapłaty na rzecz powoda kwota 16.034,29 złotych (22.869,81 zł - 6.835,52 zł) tytułem kosztów procesu, o czym Sąd orzekł na podstawie wskazanego wyżej przepisu **w punkcie III sentencji wyroku**.

O odsetkach od kosztów procesu orzeczono zgodnie z treścią art. 98 § 1¹ k.p.c.